

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

MINISTERSTWO ROLNICTWA i ROZWOJU WSI

NR
34

RYNEK ZBÓŻ

stan i perspektywy

ISSN 1231-3149

**ANALIZY
RYNKOWE**

CZERWIEC 2008

Analizy są finansowane przez
AGENCJĘ RYNKU ROLNEGO
oraz
INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– **PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY**

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne – *T. Chrościcki*
- II. Światowy rynek zbóż – *W. Łopaciuk*
- III. Polski rynek zbóż
 1. Krajowe zasoby – *W. Łopaciuk*
 2. Krajowe zużycie zbóż – *W. Łopaciuk, J. Drożdż, M. Krzemiński*
 3. Handel zagraniczny zbożami – *W. Łopaciuk, M. Krzemiński*
 4. Zapasy na koniec sezonu – *W. Łopaciuk*
 5. Interwencja na rynku zbóż – *M. Włodarczyk*
 6. Ceny zbóż na rynku krajowym – *W. Łopaciuk*
- IV. Aneks statystyczny

**Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Analizę przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – prof. dr hab. Jan Małkowski, tel.: (0-prefiks-22) 827-36-64

AUTORZY:

mgr inż. Wiesław Łopaciuk

Zakład Badań Rynkowych
• IERiGŻ-PIB • Warszawa
Tel.: (022) 50 54 551

mgr Jadwiga Drożdż

Zakład Ekonomiki Przemysłu Spożywczego
• IERiGŻ-PIB • Warszawa
Tel.: (022) 50 54 770

mgr Marcin Krzemiński

Zakład Badań Rynkowych
• IERiGŻ-PIB • Warszawa
Tel.: (022) 50-54-551

mgr inż. Maria Włodarczyk

• Agencja Rynku Rolnego • Warszawa
Tel.: (022) 661 70 43

Analizę zrecenzowała i zatwierdziła w dniu 27.05.2008 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Tadeusz Chrościcki, Jan Małkowski, Bożena Nowicka, Iwona Szczepaniak,
Roman Urban (wiceprzewodniczący), Zdzisława Wiśniowska-Antonik, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejna analiza wydana będzie w październiku 2008 r.

REASUMPCJA

W sezonie 2007/08 krajowe zasoby zbóż, pomimo dobrych zbiorów, zwiększyły się tylko o 9,4% w porównaniu z poprzednim sezonem, a w stosunku do średniej wieloletniej tylko o 1,8%. Wpłynął na to głęboki spadek zapasów początkowych (0,7 wobec 3,7 mln ton poprzednio). W wyniku tego znacznie zmniejszył się import, ale ceny, zależne w większym stopniu od sytuacji międzynarodowej, nadal rosły. Dlatego pogorszyła się opłacalność produkcji zwierzęcej i w efekcie spadło zużycie paszowe zbóż. Było to głównym czynnikiem powodującym ograniczenie popytu krajowego.

Zbiory zbóż w 2008 r. mogą wynieść około 28 mln ton i być o ponad 3% wyższe od zbiorów w 2007 r. Powierzchnia zasiewów jest oceniana na 8,46 mln ha, wobec 8,35 mln ha poprzednio. Średnie plony zbóż mogą wzrosnąć do 3,3 t/ha. W sezonie 2008/09 krajowe zasoby zbóż zwiększą się o 5% do 29,1 mln ton, ponieważ zapasy początkowe są nadal małe (1,2 mln ton).

Krajowe zużycie zbóż w sezonie 2008/09 może się zmniejszyć o niespełna 2% do 25,9 mln ton. Spadek ten będzie wynikał z mniejszego popytu na pasze zbożowe (16,4 wobec 16,9 mln ton w sezonie 2007/08) oraz ze spadku spożycia produktów zbożowych (5,2 wobec 5,3 mln). Wzrośnie zużycie przemysłowe zbóż (1,5 wobec 1,4 mln ton). Zmniejszenie popytu przy wzroście podaży pozwoli na zwiększenie zapasów na koniec sezonu 2008/09 do ponad 2,5 mln ton.

Po żniwach w 2008 r. krajowa podaż zbóż będzie większa niż przed rokiem, ponieważ wyższy będzie poziom zapasów początkowych. Dlatego sezonowy spadek cen może być większy niż po żniwach w 2007 r. Ceny jednak będą znacznie wyższe niż w latach 2004-2005, a mogą być średnio o około 15% niższe od notowań sprzed roku.

Ceny pszenicy w III kwartale 2008 r. mogą wahać się w granicach 620-660 zł/t. W końcu roku możliwy jest wzrost cen pszenicy do 640-690 zł/t, a w końcu sezonu do 700-760 zł/t. Ceny kukurydzy i jęczmienia będą niższe od średnich cen pszenicy o 10-15%. Ceny żyta w III kwartale bieżącego roku prognozowane są na 520-560 zł/t i 580-640 zł/t w końcu sezonu 2008/09.

W sezonie 2007/08 nastąpiła poprawa wyników w handlu zagranicznym zbożami i produktami zbożowymi. Polska ponownie stała się eksporterem netto. W porównaniu z poprzednim sezonem nastąpiło duże ograniczenie importu (0,7 wobec 3,5 mln ton), a eksport pomimo wciąż relatywnie niskiej podaży przekroczył 0,9 mln ton. W sezonie 2008/09 należy spodziewać się dalszej poprawy sytuacji w handlu zagranicznym. Przewiduje się niewielki wzrost importu, ale eksport może przekroczyć 1,4 mln ton.

W sezonie 2007/08, tak jak w sezonie 2006/07, ceny rynkowe znacznie przewyższały cenę interwencyjną i dlatego nie było zainteresowania zakupem interwencyjnym. Podobnej

sytuacji należy się spodziewać również w sezonie 2008/09.

Komisja Europejska (KE) nie miała możliwości przeciwdziałania nadmiernemu wzrostowi cen, ponieważ niski był stan zapasów interwencyjnych. Mając na uwadze wysoki poziom cen i małą podaż zbóż, KE zawiesiła pobieranie opłat celnych oraz wypłacanie refundacji do eksportu ziarna, a w celu zwiększenia produkcji zbóż KE zniósła obowiązkowe odlogowanie gruntów ornych. W sezonie 2008/09 nie będzie zasadniczych zmian w systemie interwencji na rynku zbóż. Zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami dalszemu zmniejszeniu ulegnie limit skupu interwencyjnego kukurydzy.

W 2007 r. zmalały do 3,6 mln ton przemysłowe przemiały zbóż. Wysoką dynamikę wzrostu miała tylko produkcja makaronu, kasz i pieczywa cukierniczego. Umiarkowane było tempo wzrostu produkcji pieczywa świeżego. Stabilna była produkcja mąk żytnich i wyrobów ciastkarskich, a obniżyła się produkcja mąk pszennych.

W 2007 r. wysoka była rentowność zarówno pierwotnego, jak i wtórnego przetwórstwa zbóż. Bezpieczny stan finansowy mieli producenci pasz, pieczywa świeżego i makaronu. Dwie branże (przemiał zbóż i produkcja pieczywa cukierniczego trwałego) obniżyły bieżącą płynność finansową. Dobre wyniki ekonomiczne i stosunkowo bezpieczny stan finansowy całego przetwórstwa zbóż były wynikiem umacniania pozycji przedsiębiorstw rentownych i mających silną pozycję na rynku.

Tabela
Bilans zbóż ogółem* w latach 1996/97 - 2007/08 i prognoza 2008/09 (tys. ton)

Lata	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08 szacunek	2008/09 prognoza	2007/08 = 100
Zapasy początkowe	2103	4544	4052	3967	3255	2563	3768	2603	743	4400	3690	745	1165	156,4
Areal uprawy	8679	8857	8800	8653	8752	8765	8258	8126	8326	8256	8294	8270	8375	101,3
Plony	2,91	2,86	3,08	2,97	2,54	3,07	3,25	2,87	3,55	3,25	2,62	3,27	3,34	102,0
Produkcja	25247	25350	27101	25690	22267	26902	26838	23347	29561	26846	21714	27040	27943	103,3
Import	3427	1464	1309	1342	2419	933	811	1077	1027	978	3502	638	819	128,4
Ogółem zasoby	30777	31358	32461	30999	27942	30398	31417	27026	31331	32224	28906	28423	29927	105,3
Zużycie krajowe:	26009	27000	27979	27619	25283	26531	27614	26141	25940	26792	27011	26348	25928	98,4
- spożycie	5815	5810	5790	5789	5793	5793	5792	5762	5763	5724	5369	5270	5190	98,5
- wysiew	1990	1970	1947	1943	1932	1804	1757	1749	1779	1708	1719	1745	1761	100,9
- zużycie przemysłowe	682	776	824	959	931	1102	1161	1121	1181	1255	1340	1380	1530	110,9
- spasanie	16062	16965	18034	17623	15534	16430	17654	16513	15962	16885	17525	16910	16350	96,7
- straty i ubytki	1460	1479	1384	1305	1093	1403	1251	997	1255	1220	1058	1043	1097	105,2
Eksport	224	306	528	124	95	100	1200	141	992	1741	1151	910	1430	157,1
Zapasy końcowe**	4544	4052	3955	3255	2563	3768	2603	743	4400	3690	745	1165	2569	220,5
Zapasy/zużycie (%)	17,3	14,8	13,9	11,7	10,1	14,1	9,0	2,8	16,3	12,9	2,6	4,3	9,4	-

*) łącznie z kukurydzą, ale bez gryki i prosa

**) od sezonu 2004/05 łącznie z zapasami interwencyjnymi

Źródło: 1996/97-2006/07 wg GUS, 2007/08- 2008/09 szacunki i prognozy autorów.

SUMMARY

Despite good crop domestic supply of cereals in the 2007/08 season increased by only 9,4% as compared to the previous and by slight 1,8% as compared to long term average. It resulted from a deep reduction in opening stocks (0,7 versus 3,7 million tons previously). Therefore cereal imports considerably declined but their prices depending mainly upon the situation on international markets kept growing. High cereal prices eroded the profitability of livestock production which led to a decline in feed demand and thus overall declined in domestic demand for cereals.

Cereal crops in 2008 are forecast at ca 28 million tons, which would be 3% up on 2007. Cereal area is estimated at 8,46 million ha versus 8,35 million previously. Average yield is likely to increase to 3,3 t/ha. In the 2009/08 season domestic supply is expected to increase by 5% to 29,1 million tons because of low relatively low level of stocks (1,2 million tons).

Domestic use in the 2008/09 season is forecast 2% down at 25,9 million tons, which would reflect lower demand for feed (16,4 versus 16,9 million tons in 2007/08) and for human consumption (5,2 versus 5,3 million tons). On the other hand industrial uses are forecast to increase (1,5 versus 1,4 million tons). Shrinking demand and growing supply will allow for an increase in carryover stock at the

end of 2008/09 season to about 2,5 million tons.

After the 2008 harvest domestic supply is expected much above the level observed in 2007, which would reflect the increase of opening stocks. Therefore seasonal decline in cereal prices is forecast deeper than in 2007. However the prices would be significantly higher than reported for the period of 2004-2005 and could fluctuate some 15% below the level observed in 2007.

The prices of wheat paid to producers in the 3rd quarter of 2008 are forecast to range from 620 to 660 PLN/t and from 640 to 690 PLN/t at the end of the year. At the end of the 2008/09 season wheat prices may increase further to some 700-760 PLN/t. The prices of feed maize and barley are forecast 10-15% below average wheat prices. Rye prices in the 3rd quarter of 2008 are forecast at some 520-560 PLN/t and 580-640 PLN/t at the end of the 2008/09 season.

In the 2007/08 season the situation in foreign trade in cereals and cereal products considerably improved. Poland turned again to the position of a net exporter. Comparing to the previous season imports were considerably reduced (0,7 versus 3,5 million tons) while exports despite relatively low supply exceeded 0,9 million tons. In the 2008/09 season a further improvement in foreign trade is expected. A slight increase in

imports is forecast but exports are likely to exceed 1,4 million tons.

Cereal prices in the 2007/08 season similarly to the 2006/07 season were considerably above the intervention prices. Therefore the market players were not interested in grain deliveries to intervention elevators. A similar situation is expected in the 2008/09 season.

The European Commission (EC) had no possibilities to prevent cereal prices from excessive increases because of low level of intervention stocks. Taking into account high prices and low supply of cereals the EC suspended import duties, export refunds and obligatory set-asides (in order to rise production). Regarding the intervention system no major changes are scheduled for the 2008/09 season. According to previous settings the limit of intervention procurement for maize will further reduced.

Cereal millings in 2007 declined to 3,6 million tons. High growth rate was observed only in the production of pasta grits and bakery products while the growth rate of production of regular bread was moderate. Two branches of the sector (grain milling and bakery) showed a decline in current liquidity. Good economic performance and relatively safe level of financial liquidity the entire sector resulted from strengthening position of profitable enterprises that hold a strong position on the market.

Table
Total grain balance sheet* for the period of 1996/97-2007/08 and forecast for 2008/09 ('000 t)

Seasons	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08 estimation	2008/09 forecast	2007/08 = 100
Opening stocks	2103	4544	4052	3967	3255	2563	3768	2603	743	4400	3690	745	1165	156,4
Area sown	8679	8857	8800	8653	8752	8765	8258	8126	8326	8256	8294	8270	8375	101,3
Yield	2,91	2,86	3,08	2,97	2,54	3,07	3,25	2,87	3,55	3,25	2,62	3,27	3,34	102,0
Crops	25247	25350	27101	25690	22267	26902	26838	23347	29561	26846	21714	27040	27943	103,3
Imports	3427	1464	1309	1342	2419	933	811	1077	1027	978	3502	638	819	128,4
Total supply	30777	31358	32461	30999	27942	30398	31417	27026	31331	32224	28906	28423	29927	105,3
Domestic use	26009	27000	27979	27619	25283	26531	27614	26141	25940	26792	27011	26348	25928	98,4
- food	5815	5810	5790	5789	5793	5793	5792	5762	5763	5724	5369	5270	5190	98,5
- seeds	1990	1970	1947	1943	1932	1804	1757	1749	1779	1708	1719	1745	1761	100,9
- industrial uses	682	776	824	959	931	1102	1161	1121	1181	1255	1340	1380	1530	110,9
- feed	16062	16965	18034	17623	15534	16430	17654	16513	15962	16885	17525	16910	16350	96,7
- wastes and losses	1460	1479	1384	1305	1093	1403	1251	997	1255	1220	1058	1043	1097	105,2
Exports	224	306	528	124	95	100	1200	141	992	1741	1151	910	1430	157,1
Carryover stocks**	4544	4052	3955	3255	2563	3768	2603	743	4400	3690	745	1165	2569	220,5
Stocks/use ratio (%)	17,3	14,8	13,9	11,7	10,1	14,1	9,0	2,8	16,3	12,9	2,6	4,3	9,4	-

* including maize (corn) but excluding buckwheat and millet

** including intervention stocks from 2004/05 onwards

Source: 1996/97-2006/07 - CSO, 2007/08- 2008/09 authors' estimations and forecast.

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukażą się:

1. Rynek rzepaku (33) • czerwiec 2008,
2. Rynek owoców i warzyw (32) • czerwiec 2008,
3. Rynek środków produkcji i usług dla rolnictwa (34) • wrzesień 2008,
4. Rynek pasz (24) • wrzesień 2008,
5. Rynek mięsa (35) • październik 2008,
6. Rynek drobiu i jaj (34) • październik 2008,
7. Rynek mleka (35) • październik 2008,
8. Rynek zbóż (35) • październik 2008,
9. Rynek ziemniaka (34) • październik 2008,
10. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi (28) • grudzień 2008,
11. Rynek ziemi rolniczej (11) • grudzień 2008,
12. Popyt na żywność (9) • grudzień 2008,
13. Rynek cukru (34) • grudzień 2008,
14. Rynek ryb (10) • grudzień 2008.

Prenumerata Analizy (2 zeszyty) w 2008 roku wynosi 40 zł.
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw
Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego,
ul. Świętokrzyska 20, skr. poczt. 984, 00-950 Warszawa. Tel.: (0-prefiks-22) 50-54-685, faks: 50-54-636
e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>
